

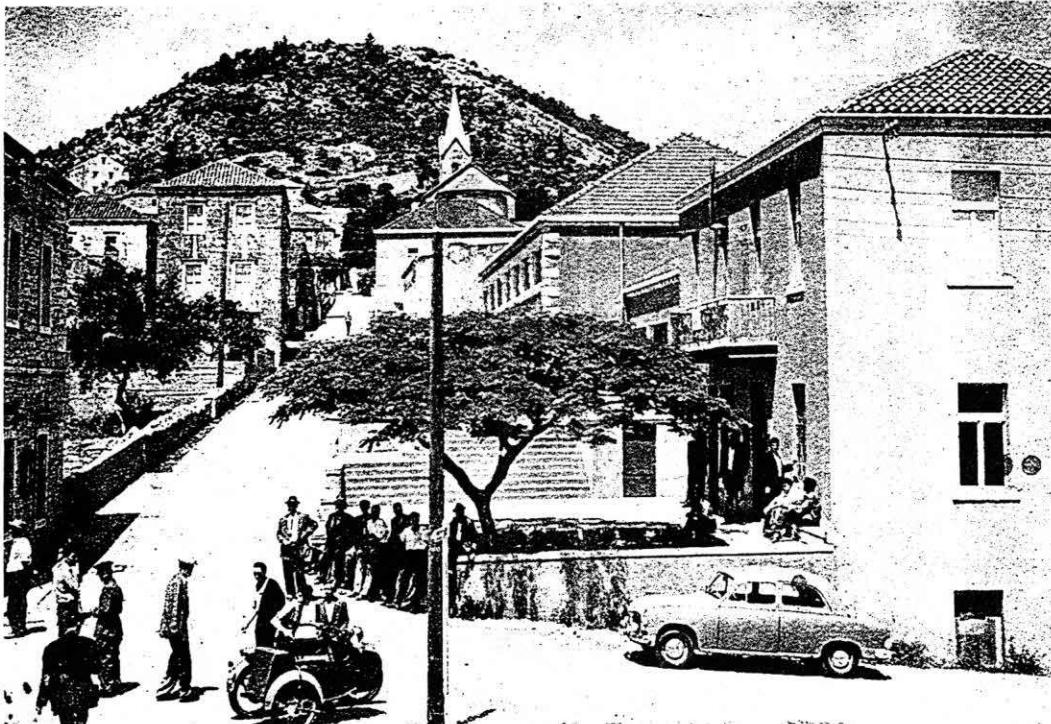
ŽUPA JANJINA NA PELJEŠCU

Položaj i ime

Jupa Janjina smjestila se na polovici puta od Stona do Orebica na nazušem dijelu poluotoka Pelješca. Tu gdje su se na jugu uvale Žuljana i Trstenik, a na sjeveru Sutvid i Drače usjekle duboko u pelješko kopno, na toj tančini, nalazi se Janjina, o kojoj će ovde biti riječi. Ona se nanizala uz putove i ceste, ali u svojim početcima bila je samo u prisojnoj strani, u podnožju stozaste uzvisine još u vrijeme Ilira naseljene a koju puk danas naziva Gradina. Baš tu ispod Gradine prolazio je antički put Sreser - Kozje ždrilo (Trstenik ili Žuljana - sjever - jug) i uzdužna antička prometnica ("Krajev put" istok - zapad). Ta dva važna puta sjekla su se baš u Janjinu na Grudici, a Grudica i ne znači ništa drugo nego "raskrižje". Tu je danas lijepi kameni križ i procesionalna postaja. Janjina kao župa danas nema više od 500 stanovnika.

Kad je već riječ o antičkim putovima, spomenimo i činjenicu da je preko Janjine vodio strateški put iz rimske Narone prema otoku Mljetu i onaj od Narone kroz Dol i Motoružice prema zapadnom dijelu Pelješca i otocima Korčuli, Visu i Lastovu i dalje, preko mora, prema Apeninskom poluotoku. Tu je i još jedan važni put Narona - Drače te dalje između Velog i Malog Prinosa kroz Popovu Luku za Trstenik i Žuljanu. U ta davna vremena Janjinsko polje, poradi tih brojnih putova koji su tim područjem prolazili, moralo je biti isparcelirano i veoma kultivirano. U tom polju nalazimo ostatke starih zidova-omirina, raznovrsne keramike, kamenih ploča itd. U svezi s tim putovima recimo da su oni osnaženi u toponimima Sreser i Drače. Sreser znači "preko zemlje" (lat. *trans terra*), a Drače "preko vrleti" (lat. *trans saepe*). Dračama je slična riječ Dranče (u Dubrovniku Danče) a to je onaj put preko vrleti kad se prođe Popova Luka u pravcu Žuljane ili Trstenika.

U XIV. st. u janjinskom kraju zabilježena su ova naselja: Janjina, Sreser, Motoružnice (*montoruga* - brdska staza), Zabreže, Popova Luka i Sutvid. Motoružnice i Sutvid su propali, a janjinsko naselje izdiglo se iznad svih ostalih, a posebno otkako se tu izgradila početkom XVII. st. župna crkva Sv. Vlaha. Danas je Janjina skladna urbana sredina s glavnom ulicom (početak ovog stoljeća) od crkve prema Raskršću te još istočnije prema Barini. Stambene kuće nižu se i uz glavnu pelješku cestu. Mnoge su danas izgubila svoje stanovnike i potom opustjele.

Danas su osim Janjine još ovi zaselci: Popova Luka, Zabreže, Drače sa Sutvidom, Sreser i Dol.

Dok sam bio župnik u Janjini, trudio sam se razjasniti naziv Janjina, ali ni jednim rješenjem nisam bio zadovoljan. Kao i mnogi drugi, domišljao sam se da naziv treba dovesti u vezu s crkvom Sv. Ivanom (ako je ona uopće postojala) i s gradom Janina u sjevernoj Grčkoj itd. Napokon sam, proučavajući svu silu raznih toponima i mnogih dalmatinskih riječi, proveo analizu početnog konsonanta "J" i ustanovio da on može potjecati od latinskog "p", kao što je to u riječima: Jelsa (lat: *palusa* - močvara), Jelas-polje, Jelšani, Jošani, Jajce itd. Svi su ti nazivi ili vode ili močvare, pa je očito da je početno lat. "p" prešlo u naše "j". Ako dakle na mjesto današnjeg početnog "j" stavimo "p", dobivamo *penina*, a to znači "vršak" i on se zasigurno odnosi na janjinsku Gradinu. Toponimi srođni s našom Janjinom su: Apenini u Italiji, Janina u Splitu (Zunanus - 1096. i Iugnano iz 1301.), Vinina u Hercegovini, Boninovo u Dubrovniku, Žnjan u Splitu i Blatu na Korčuli. Imamo, dalje, rječicu Janinu blizu Čajnića, zatim mjesto Janja blizu Bijeljine, pa selo Janjić kod Zenice i Janjin Dol kod Zagreba tamo gdje je bio stari frankopanski grad Janjač. Svi ti nazivi ovise o nekom vršku blizu kojega se nalaze, pa im odатle može biti ime. Lat. "p" koje je slabo rezistentno ili ostaje (**P**inski rat, **P**leso), ili otpada (**I**lica, **I**lidža, **L**ašva) ili prelazi u "b" (**L**abin, **L**ubenica), ili, napokon, prelazi u "v" (**V**inica, **V**inina, **V**inišće, **S**vinišće, **C**esvinica). I da zaključimo: od dalmatinske riječi latinskog podrijetla *penna* (*pinna*) razvili su se kod nas razni toponimi koji se odnose na male uzvisice ili rtove u moru. Dodajmo tome da i u našoj uporabi ima arhaičnih ili stranih riječi koje dolaze od "penna", kao: penica, pena, pinj (bor), pinjula, špena, punta i sl. Treba dakle smatrati da naziv Janjina znači "vršak" od Gradine, koji je nadasve uočljiv kad se ide od Motoružica, ali ništa manje i iz drugih pravaca, pa je mogao postati raspoznavni znak za kraj u kojem se nalazi, a tu se upravo smjestila Janjina. Dobro je spomenuti da se janjinska zadruga zove "Pelješki vrhovi" pa i taj naziv kao da izražava jednu stvarnost već davno prisutnu, samo na drugi način, u nazivu Janjina.

Stanovnici Janjine bave se odavna vinogradarstvom, pomorstvom, maslinarstvom. O nekim aspektima tih djelatnosti pisao je i Vlaho Jasprica Mašinac. U davna vremena, kako čitamo u raznim spisima, bilo je ovdje i više lokava, što upućuje i na stočarstvo.

Stanovnik Janjine zove se Janjinar, stanovnica Janjinka, a ktetik je janjinski (janjinarski). Ovdje se lijepo vidi kako su etnik i ktetik zadržali prastari dalmatinski oblik i kako se on teško probija prema suvremenim hrvatskim formantima. Slično je i s nekim drugim pelješkim naseljima (Kuna - Kunovljan, Pijavičina - Pijevljan).

Iz janjinske prošlosti

Janjina se prvi put spominje 1222. u darovnici kralja Stjepana Prvovenčanog. Već smo istakli u janjinskom kraju brojne ilirske gomile. Neke su od njih bile određene za motrenje otvorenog mora (poviše Popove Luke), a neke za nadziranje tzv. Malog mora, prema Neretvi (Stražica Sreserska pa i Vardišće). Najvažnija od svih tih gomila je ona iznad Janjine, što je narod zove Gradina. Tu se našlo i zidina, grobova (spaljenih kostiju), keramičkih predmeta... To je bila "majka" ostalih gomila, tu se živjelo.

U antičko doba izgleda da su se i Grci koristili janjinskim krajem u trgovačkim pothvatima. Tu je nađena keramika iz južne Italije (VI. st. pr. Kr.), pa novac iz Apolonije i Dyrrachiona (III. st. pr. Kr.). Janjina je sa Sreserom i Dračama mogla dobro služiti Grcima da tuda organiziraju i razvijaju trgovачke veze od Narone do Korkyre i Isse (Visa), ali budući da su tu živjela ilirska plemena Plereji, a poslije i Ardiyejci, nije isključeno da su vodenim putovima oko Janjine obilovali povremeno i gusarima.

Da bi zaštitili promet i trgovinu od takvih opasnosti i spriječili jačanje snažnih ilirskih plemena, Rimljani su poduzimali ofenzivne pothvate protiv Ilira već od 229. pa do 35. pr. Kr., kad je car Oktavijan dao pogubiti sve muškarce na Mljetu i Korčuli, a žene i djecu prodati u ropstvo. Tek tada je u ovom prostoru uspostavljen mir, pa zasluzni rimski vojnici i časnici dobivaju svoja obitavališta u ovom ugodnom i lijepom kraju. Tako su tu nicale brojne *ville rustice*, ne samo u janjinskom polju i Sreseru nego i u Sutvidu. Janjina je pripadala kotaru Naroni. Iz vremena Rimljana u janjinskom se kraju mnogo toga sačuvalo: u polju ostatci antičkih građevina, mnoštvo keramičkih ulomaka, nadgrobna ploča kod Sv. Stjepana, grob rimskog vojnika na Grudici, rimski

Predstavljamo naše župe

novčići u Sutvidu i jedan žrvanj. U Sreseru je pak bila *villa rustica* s mozaikom, kupaonicom i opekama. Tu je antički tjesak za masline - sve u tlu naronskih njiva. Dodajmo još i razne plitice, posude staklenke, željezni ožeg za vatru itd. Već smo spomenuli da su Rimljeni proveli i centurijaciju Janjinskog i Sreserskog polja.

Dolaskom Hrvata od VII. stoljeća i poslije toga, romanski živalj sve više nestaje i stapa se s hrvatskim doseljenicima, koji sve više prevladavaju. Možda su iz tih vremena i crkve Sv. Vid i Sv. Juraj dok je Sv. Stjepan vjerojatno još starija.

Nakon ovih vremena za Janjinu nema povijesnih izvora, sve tamo do 1222. Ipak, iz opće povijesti Zahumlja i poluotoka Pelješca proizlazi da je u Zahumlju bilo mnogo nereda, mraka i nevolje kad je taj kraj došao pod okupatore iz Raške. Godine 1180. Zahumljem je zavladao knez Miroslav, brat Stevana Nemanje, lјutog neprijatelja katoličke crkve. Tu se vladari često mijenjaju, tuđe zemlje osvajaju, pljačkaju i čak se uvodi druga vjera. U svemu tome prednjače Nemanjići iz Raške (*ex parte occupantium Rassiarum*). U to vrijeme stradat će stonska biskupija pa time i katolička crkva u Zahumlju. Spomenuti knez Miroslav potjerat će iz Stona katoličkog biskupa Donata, koji će umrijeti u progonstvu u benediktinskom samostanu na Lokrumu 1211. Odsutnost katoličkog biskupa otvorit će put nesmetanom širenju pravoslavlja u Stonu i na Stonskom ratu, a poslije, za Miroslavova nasljednika Petra, i patarenstva. Knez Petar bi na pritiske Dubrovnika (i svjetske javnosti) bio dopustio povratak kat. biskupa u Ston samo ako mu Dubrovčani dadu 300 dukata (a poslije 200), ali oni ne htjedoše. Katolici su tu postali neznatna manjina, ali ipak te tuđinske vjere ne hvataju dubljega korijena.

Još nezgodnije vrijeme za katoličku crkvu u Zahumlju nastupit će kad Sava Nemanja postane arhiepiskop. Učinivši Srpsku crkvu autokefalnom, on pošalje u Ston pravoslavnoga episkopa da pridobiva puk na pravoslavlje. Tu se izmijenilo više episkopa do 1252., kad im rezidenciju u Lužinama razori potres. Ti su se episkopi inače često žalili svojim pretpostavljenima i drugim moćnim zaštitnicima da u Stonu nema vjernika, da nemaju prihoda ni dohotka od čega bi živjeli. Zbog svega toga su i otišli iz Stona. Oni su tu zapravo posjedovali bogate nadarbine, ali njihove zemlje nije imao tko obrađivati, pa su ostajali bez prihoda.

Obnova katoličke biskupije u Stonu bila je spora. Poradi malog broja vjernika katolika biskupska se stolica

u Stonu nije popunjavala pa je 1284. papa Martin IV., a četiri godine poslije Honorije IV., pismom upozorio dubrovačkog nadbiskupa da napokon imenuje stonskog biskupa. Najprije je to bio biskup Petar, koji se zvao "stonsko-korčulanski", a potom, 1291. Ivan Kručić. On, ne mogavši rezidirati u Stonu kao ni njegov prethodnik Petar, prihvati savjet apostolske Stolice da premjesti biskupsko sjedište u grad Korčulu, odakle će poradi velike blizine i susjedstva tih zemalja lako moći obavljati službu i na Korčuli i na Pelješcu. Tako će Pelješac doći pod jurisdikciju biskupa iz Korčule od 1300. sve do 1541., kad će Sv. Stolica, pod pritiskom dubrovačke diplomacije, napokon imenovati stonskog biskupa u osobi Tome Cerve. Time je ona udovoljila Dubrovčanima da im biskup, kome su godišnje u ime desetine bili dužni davati 100 dukata, ne dolazi s teritorija Mletačke Republike jer su s njom više ili manje bili trajno u lošim odnosima. Iza biskupa Cerve bila su do ukinuća stonske biskupije 1828. još 24 biskupa, od kojih su mnogi dolazili i u Janjinu. Inače, stonska je biskupija bila pod jurisdikcijom najprije biskupa iz Narone, pa Sarsenteruma, zatim Splita, a od 1023. dubrovačkog metropolita, pa opet splitskog metropolita, a od 1120. trajno je pripala pod dubrovačkog metropolita, odnosno biskupa, kako je to i danas.

Biskup Ivan Kručić opisuje žalosno stanje svoje stonske biskupije: "Našao sam cijeli poluotok zaražen patarenstvom i raskolom. Prihoda za uzdržavanje nisam imao te sam jedva mogao smoći što mi je bilo dosta za život i bogoslužje."

Još prije imenovanja biskupa Petra i Ivana stonskim biskupima za nas je ovom zgodom prevažno dotaknuti se dokumenta što ga je izdao srpski kralj Stjepan Prvovenčani benediktinskom samostanu sv. Marije na Mljetu 1222. On tu spominje kako dariva tom samostanu "otok vas i Babino polje, na drugom otoku Krkru crkvu sv. Vida, Janjinu i s Popovom lukom, sv. Stjepanom i sv. Đurđem, a međe su ove: Žuljana od mora do mora i od druge strane Motoružnice od mora do mora." Krkar koji se ovdje spominje nije Korčula, kako misli Foretić, nego Pelješac. Medini piše da je Prvovenčani izdao ispravu pošto je istjerao kneza Petra s Rata i Stona. Zato je on tada to lakše i velikodušnije mogao darovati tu odskora stečenu zemlju mljetskom samostanu. Prvovenčani je došao u sukob s knezom Petrom i zbog toga što je Petar širio u Zahumlju i po Ratu patarenstvo. Iz toga se može zaključiti da su janjinske crkve Sv. Vid, Sv. Đurađ i Sv. Stjepan bile bogate i da su u to za katoličnu vjeru krizno i mračno doba one kao i puk Janjine bile pod snažnim utjecajem katoličkih benediktinaca s Mljetom, pa je tako utjecaj prave vjere na Pelješcu i na taj način bio osiguran.

Godine 1333. Dubrovčani su kupili od bosanskog i srpskog vladara Rat i sagradivši zid na Prevaci od Velog do Malog mora i odijelivši poluotok od susjednih zemalja, htjeli su osigurati taj posjed samo za sebe. Tad je bio korčulansko-stonski biskup u Korčuli Gado iz Pise (1330.-1341.). Kad je on bio premješten na nadbiskupsku stolicu na Krku, u Korčuli ga je naslijedio biskup Marin (1342.-1347.), koji, obilazeći Ston u pastirskom pohodu, naiđe tamo na opake ljude poslane iz Dubrovnika da biskupa ometaju i uznemiruju, objavivši prethodno i zabranu da biskupu nitko od ljudi ne smije dati ni što mu je potrebno za život. To je bio protest Dubrovčana što im biskup dolazi s teritorija Mletačke Republike u Ston i Stonski rat te tamo ubire desetinu. Nije pomoglo ni to što je biskup Marin otišao tražiti svoja prava i potužiti se u Dubrovnik. I tamo se s njim jednakost postupalo. Sukob se toliko zaoštrio da se biskup obratio papi Klementu VI. u Avignon, i nakon višekratnih opomena, kad se Dubrovčani ne pojaviše pred sudištem ni peti put, zaredale su crkvene kazne: za dubrovačkog kneza ekskomunikacija, a za grad Dubrovnik interdikt. Tek su nakon toga 1347. Dubrovčani priznali korčulanskog i za stonskog biskupa i obvezali su se davati mu godižbinu od 100 dukata. Između ostalog Papa im je pisao: "Pustite biskupa da se on služi svojim pravom u svojoj službi."

U vrijeme biskupa Marina Dubrovčani pozvaše franjevce iz Bosne da obraćaju narod Rata na katoličku vjeru. Tada papa Klement VI. 1347. dopušta fra Peregrinu da osnuje samostan u Stonu. Time su stvoreni uvjeti za vraćanje puka na katoličku vjeru, kako je to uvijek mudro željela Dubrovačka Republika: da u državi posvuda bude samo jedna, i to ta vjera.

Nakon smrti stonsko-korčulanskog biskupa Nikole Nikonića 1541. papa Pavao III., veliki prijatelj i zaštitnik Dubrovnika, a zbog posebnih zasluga Dubrovnika za katoličku crkvu na Balkanu, učinio je ono što su Dubrovčani već 200 godina uporno tražili: stonska se biskupija odvojila od korčulanske i dobila je svoga biskupa. Taj isti papa udijelio je Dubrovčanima i juspatornat pri izboru i imenovanju stonskih biskupa (1549.)

Predstavljamo naše župe

Otad pa do ukinuća stonske biskupije 1828. bulom Leona XII. ("Locum Beati Petri") izredalo se u Stonu 25 biskupa (a sveukupno od početka 51). Većinom su to bili domaći sinovi plemići s teritorija Dubrovačke Republike. Mnogi su od njih bili vrijedni, učeni, požrtvovni u nastojanjima i umijećima, pa i sveti. Neki su od njih ostavili i svoje vizitacije i u svojim su pastirskim pohodima dolazili i u Janjinu, koja je kao župa bila obnovljena u drugoj polovici XIV. st. Godine 1357. zaključiše u Velikom vijeću da Andrija Lukari može dati na čast sv. Franja franjevcima Male braće iz Stona od svojih zemalja i vinograda u Janjini kako bi ti franjevci onđe sagradili samostan "za utjehu duša onih u Janjini i okolnih zaselaka".

Da je tih godina na Pelješcu moglo biti opasnosti i od gusara, razabiremo otuda što je u Velikom vijeću odlučeno da se izvidi na Stonskom ratu koji su to koji nemaju sablju i štit i da se može zapovjediti njihovim štićenicima da im nabave sablje i štitove na trošak tamošnjih seljana.

Ako je vlast Nemanjića na Ratu i bila okupacijska, ipak su mnogi tamošnji katolici i uz teškoće ostali vjerni Sv. Stolici. Kad je ta tuđa vlast tu prestala, za samo nekoliko godina otkako su 1333. zavladali Poluotokom Dubrovčani, katolička se vjera tu u potpunosti obnovila i učvrstila, opstavši do dana današnjega. U ovo vrijeme čitav Pelješac nema više od 2.500 - 3.000 stanovnika. Don Marko Tabain, slijedeći izvore koje mi danas nemamo, piše u *Kronici* da je sav Rat opustošen tri puta: od bolesti, od uskoka senjskih i od kužnih bolesti.

Strašne pohare kuge na Pelješcu, pa tako i u Janjini, bile su 1466., 1543., 1698., 1732., 1836. Kuga 1543. pomori oko 90% stanovnika Pelješca. Na Getaldićevoj kući u Janjini uklesano je u kamen: "+kuga bi 1732."

Za vrijeme Dubrovačke Republike pelješkom puku nametnuto je kmetstvo. Jednako je bilo i u Janjini. Godine 1465. dubrovačka Vlada utemelji u Janjini kapetaniju preko koje je obavljala poslove svoje upravne i sudske vlasti. Pod nju je spadala Žuljana i Crna gora te Župska visoravan preko Trpnja sve do Dube, kako to razabiremo iz "janjinskih toponima" koji su u tom kraju. U Janjini se još i danas vidi "knežev dvor", kako to narod pogrešno naziva kuću janjinskog kapetana. Tu je stanovao kapetan, a tu se nalazila i tamnica i oružara i sve što je trebalo za obranu.

I nekoliko dubrovačkih plemića imalo je u Janjini svoje "dvore" kao: Getaldić (1506.), Pucić-Školić (1614.), Bunić-Vučićević, koji je u Janjini ispjевao svoja *Plandovanja* i drugi.

Godine 1875. austrijski car Franjo Josip, posjetivši Pelješac, pozvao je u Trpanj janjinskog načelnika kap. Vlaha Jaspricu te ga odlikovao "Zlatnim križem" (*Verdienst Kreuz*). To se odličje još uvijek nalazi u Janjini.

Danas Janjina naglo izumire. Smanjuju se ubrzano poljoprivredne površine pod lozom, a vinogradarstvo je osnovna gospodarska grana kojom se bavi puk. U Janjini od ustanova postoji osnovna škola, ambulanta, vinarija, trgovine ... Ona je danas opet postala općinsko sjedište pa će trebati "kovati vlastitu sreću". Ono što u prvom redu valja obnoviti i uspostaviti to su uvjeti za oživljavanje obitelji, zdravog poroda, dobrog odgoja i pravog rodoljublja. Time bi se zaustavilo izumiranje i propadanje i Janjina bi ostala u posjedu "iste krvi i koljena". Tako bi se uz ostalo sačuvali i mnogi vrijedni stoljetni običaji ovoga privlačnog i lijepog kraja.

Crkve

Zupna crkva matica u Janjini posvećena je sv. Vlahu, biskupu i mučeniku, zaštitniku dubrovačke biskupije i grada Dubrovnika. Ona je sagrađena 1878. u mješavini neoromanike i neogotike na temeljima dviju prijašnjih crkava istog imena. Prije toga možda je tu bila crkva Sv. Ivan, a još prije možda Sv. Nikola. Na pragu na ulazu u groblje tik do crkve čitamo godinu 1767., pa zaključujemo da je tada bila sagrađena crkva koja je prethodila sadašnjoj. Opet, međutim, znamo da se gradila crkva Sv. Vlaho 1628., kako to nalazimo u Vizitaciji biskupa Ambrozija Gozze. Titular sv. Vlaho došao je tu voljom Dubrovačke Republike, koja je time željela osnažiti matične crkve u važnim mjestima Republike i tako te stečevine vezati uza se (Slano, Ston).

Crkva **Sv. Vlaho** zidala se tri godine u vrijeme "prezaslužnog" župnika don Jura Depola, biskupa Ivana Zaffrona i načelnika kap. Vlaha Jasprice. Župnik Depolo, piše u *Kronici*, mnogo je tada morao pretrptjeti u te tri godine dok se crkva gradila. Izgleda da se politička lokalna vlast neznalački i neupućeno miješala u taj

pothvat, a tu je bilo i drugih nesloga i nesuglasica, kako se to razabire iz kontroverznog natpisa na kamenoj ploči koju crkvene vlasti nisu dopuštale ni onda a ni nakon 100 godina postaviti na crkvenu zgradu. Gradnju crkve pomogla je i Vlada, ali i vjerni puk Janjine. U te tri godine svaka obitelj dala je više od 80 dnevničica. Tu je radilo i staro i mlado, gonilo se na mazgama i vuklo kamenje pristiglo s Korčule i Drača volovima. Crkvu je završio zidar Andro Jerićević.

Najprije su bili postavljeni drveni oltari. Izgleda da je glavni bio onaj što je sada u Sv. Stjepanu. Međutim, 1892. nabavlja se u radionici Pavla Bilinića u Splitu sadašnji mramorni oltar uz cijenu od 5.000 forinta, kako to piše don Marko Tabain. Godine 1901. janjinski puk kupuje oltar i kip sv. Antuna, a Antun Jasprica Vlahov oltar Gospe od Ruzarija. Kip Gospin nabavila je Bratovština Gospe od Ruzarija. I kip Gospin i onaj sv. Antuna kupljeni su u Miljanu kod braće Bertarelli. Krstionica je nabavljena 1902. za 500 forinta. Godine 1907. darovao je propovjedaoniku Ivan Kunić. Tih godina kupljena je i nova kropionica, a stara je odnosena u Sv. Trojstvo. Sve te mramorne rađevine proizvedene su u Splitu u radionici Bilinić. Dok sam bio župnik u Janjini (1978.-1991.), nadomjestio sam dotašnji oltar prema puku od običnog kamena kolonama i pločnikom oko oltara od kararskog mramora, kako bi sve postalo jedna cjelina i došlo u sklad novo sa starim (1985.). Mramor je nabavljen u radionici "Župa" u Solinu. Pneumatske orgulje od šest registara kupljene su 1909. u radionici "Rieger" u Njemačkoj za 2.400 forinta. Prije toga se pjevalo uz harmoniju tvrtke Schiedmayer koji je bio dar gje. Bjelovučić (brodovlasnička obitelj), i pripovijeda se da je i ona sama na njemu svirala. Taj je harmonij temeljito obnovio, kao i orgulje, 1978.-1979. orguljar Antolić, koji kaže da je harmonij izradila najpoznatija svjetska radionica. Taj je instrument tako dobar i sad da je i meni najviše omiljio od svih koje sam svirao. Pravo je čudo kako je nakon desetaka godina nesviranja ostao čitav i nije bačen na vatru. Srebrni kip sv. Vlaha kupili su janjinski vjernici, a srebrni kip sv. Nikole darovao je crkvi Nikola Bjelovučić "Mali".

Piramidalni dio zvonika, izgrađen od korčulanskog kamena 1929., dar je domaćeg sina Jozeta Kalafatovića, povratnika iz svijeta. Odmah čim se podigla crkva Sv. Vlaha, pomicalo se na njezino proširenje. Tada je Janjina živo rasla i napredovala. Sat je na zvoniku nabavljen od tvrtke "De Poli" iz Vittorio Veneta oko 1900., a sadašnja su zvona rad ljevara Jakova Cukrova iz Splita, poslije Prvog svjetskog rata, i u dispoziciji su tonova: H, cis2, dis2.

Sv. Vlaha posvetio je dubrovački biskup Josip Marčelić 2. VII. 1905. Inače je dotad tu crkvu samo bio blagoslovio don Mato Štuk 5. V. 1878., župnik i dekan iz Orebica.

Za nju imamo prevažan podatak iz 1628. od stonskog biskupa Ambrozija Gozze. On u Vizitaciji piše "da je pregledao crkvu sv. Vlaha koja još nije dovršena" pa je zapovjedio da se ona što prije dovrši. Tom zgodom biskup je potaknuo i sve bratovštine da u tomu pomognu. Don Marko Tabain piše da je ta crkva bila veličine Sv. Stjepana. Za crkvu koja ju je na istom mjestu naslijedila 1767. don Marko piše da nije mogla primiti ni trećinu puka. Do tih godina na početku XVII. st. crkva matica je Sv. Stjepan na groblju.

Od namještaja tih starih crkava nije ništa ostalo, osim lijepo barokne kropionice, koja je sada u Sv. Trojstvu u Popovoj Luci; manju kropionicu ugradio sam uz vrata Ureda u župnom stanu na hodniku gdje je lapidarij. Tu možemo dodati i već spomenuti harmonij i drveni oltar koji je sada u Sv. Stjepanu. Uz rubove tog oltara bile su pričvršćene slike na drvu - sv. Ivan Krstitelj i sv. Rok, koje se sad čuvaju u staroj zbirci župnog ureda. Tu ide i stara slika sv. Antuna i Gospe od Ruzarija. Usput dodajmo da se stari oltari Gospe od Ruzarija i sv. Antuna spominju već 1750.

Istaknimo još jednu važnu činjenicu da je dubrovačka Vlada uspjela tek nakon 300 godina i u Janjini nametnuti glavnoj crkvi titular sv. Vlaha, a da su se do tog vremena ovdašnji vjernici služili u prvom redu Sv. Jurjem i Sv. Stjepanom. Za Sv. Stjepana znamo da je bila župna crkva, a za Sv. Jurja to je samo vjerojatno; te su crkve tu od davnine kao i Sv. Marija u Sreseru.

Crkva **Sv. Stjepan** na janjinskom je groblju uz antički put koji iz Sresera vodi preko Janjine i Kozjeg ždrila u Trstenik i Žuljanu. Da je taj lokalitet bio grobljanski već od vremena Rimljana, pokazuje nađena nadgrobna ploča iz IV. st., pisana latinski: "pobožnoj ženi" (lat. *piae uxori*). I ta se ploča sada čuva u župnoj kući u lapidariju što sam ga u svoje vrijeme uredio.

Ova se crkva prvi put spominje u arhivskim dokumentima, i to u darovnici kralja Stjepana Prvovjenčanoga

Predstavljamo naše župe

za mlijetski benediktinski samostan sv. Marije. Prigodom kopanja groba obitelji Jerković, dok sam bio župnik u Janjini, primijetio sam u blizini crkve uz njezinu apsidu sa sjeverne strane na dubini od 70 do 80 cm ploče starohrvatskoga groba a ispod njih kosti, što upućuje na činjenicu da je uz Sv. Stjepana bilo grobova i u to davno vrijeme kad su ovamo poslije 614. počela dolaziti hrvatska plemena. Taj podatak govori da je tu grobljanski lokalitet od vremena Rimljana pa sve do naših dana. Nasipanjem zemlje iz grobova porasla je u groblju razina tla tako da je Sv. Stjepan gotovo uronjen u zemlju, osobito u svom zapadnom dijelu, gdje su ulazna vrata, pa bi ubuduće i tom fenomenu trebalo obratiti pozornost.

Od stare crkve iz XIII. st. ostala je samo apsida, a ostali su zidovi novi, ponajviše iz kraja prošlog stoljeća, oko 1891. U crkvi je i jedan grob, ali ni sveznadar o Janjini pok. Niko Bjelovučić s Gradine ne zna je li itko u njemu pokopan. Zvonik je na preslicu s dva zvona. Crkvu sam bio temeljito popravio 1985. i u njoj ima sve za sv. misu. Njezino zvono iz 1414. sad je u lapidariju župnog stana. Neki misle da je ono iz crkve Sv. Jurja, ali tome se protivi činjenica da je čuvano u Sv. Stjepanu, pa se o tome ništa ne može sa sigurnošću zaključiti. Razlog da se čuvalo u Sv. Stjepanu mogao bi biti taj što je nakon rušenja Sv. Jurja 1778. Popova Luka ostala bez crkve, pa je možda zato zvono dospjelo u Sv. Stjepana, a ne u crkvu maticu, Sv. Vlaha.

Crkva **Mala Gospa** u Sreseru prvobitno je bila na obližnjemu Gospinu škoju. Je li tamo bilo u špilji sjedište kojeg pustinjaka ili kojeg samostana, kako na to upozoravaju ostaci starih zidova, ne može se sa sigurnošću utvrditi, ali za to ima pokazatelja. Tu ima i obradivog zemljишta s maslinama. Prema pisanju župne kronike što ju je uspostavio i vodio janjinski župnik don Marko Tabain (1892.-1996.), i na osnovi stare predaje, dvije su djevojčice isle na misu na Gospin škoj pa su se pritom utopile. Nakon toga potresnog događaja na mjestu sadašnje crkve, na livadi obrasloj dračom i kupinom, Gospa se ukazala pastircima a nađen je tu i tlocrt crkve omeđen sitnim kamenčićima. Svatko je u tim dimenzijama vidio volju same Gospe da se ona s otočića preseli bliže svom narodu. Zato je tu podignuta spomenuta crkva. Ona se spominje i 1628. u Vizitaciji biskupa Ambrožija Gozze. Tu piše da ima zvonik sa zvonom pa biskup određuje pod prijetnjom kazne interdikta da se u roku od šest mjeseci nabavi: ključ, vrata, posvećen kamen, mapice za oltarom, tjelesnik, rupčići, svećenička misna odjeća, svjećnjaci, gostarice za vino i vodu, misal, podnožje pred oltarom i stalak za misal na oltaru.

U knjizi pak *Liber diversorum...* od 1617. spominje se Gospina crkva u Sreseru u povodu ređenja subđakona fratra dominikanca Bonaventure s Hvara. Biskup je bio svečano obučen, održao sv. misu i obred ređenja. Taj događaj pokazuje važnost ove crkve, koja je vazda bila meta velikog broja vjernika od Brijeste do Kune ne samo na dan Male Gospe nego i na Blagovijest i na Božić. Danas, u naše dane, svečanost je i na Veliku Gospu, i ta Gospina svetkovina sve više i više privlači brojne vjernike.

Sadašnja crkva podignuta je 1791. dok se gradila župna crkva u Janjini. Zvonik je 1888. sazidao zidar Mato Prodan iz Janjine po nacrtu G. Cervellinija, mјernika iz Dubrovnika. Zvona su nabavljeni u ljevaonici "De Poli" u Vittorio Venetu 1894. Sva tri skupa imaju 643 kg, a zapadala su 1084 forinta. Oltarnu sliku, koja prikazuje rođenje Male Gospe, za svoga župnikovanja bio sam dao restaurirati u Split u Zavod za zaštitu spomenika kulture. Mramorni oltar napravljen je u radionici Bilinić u Splitu. Crkva ima sve što služi za sv. misu.

Treba spomenuti da je Sreser bio važan u rimsko doba poradi svoje plodne zemlje i mogućnosti da se tu iskopaju pučevi s vodom za natapanje. Zato su tu i nađeni brojni ostaci iz života Rimljana, kad je tu bila prometnica Narona - Mljet. I u vrijeme dubrovačke administracije na Ratu, Sreser je važan jer od 1465. pokatkad postaje sjedištem kapetana janjinske kapetanije.

Crkva **Sv. Trojstvo** u Popovoj Luci nije prvi put sagrađena, kako piše Zvonimir Bjelovučić, 1809. jer se ona spominje u arhivskim spisima već 1805. Možda se ona sagradila pošto se srušila crkva Sv. Juraj 1778. Ta je prva crkva, po pisanju don Marka Tabaina, bila malih dimenzija i kvadratnog tlocrta. Sadašnja je dovršena 1893. Oltarna slika iz Sv. Jurja poslije se čuvala u Sv. Trojstvu sve dok je nisam restaurirao osamdesetih godina i donio u župni stan. Ona je važna jer obuhvaća one svece karakteristične za Janjinu, kao što su: sv. Trojstvo, Velika Gospa, sv. Juraj, sv. Ivan Krstitelj, sv. Rok, sv. Marija Magdalena i sv. Luka. To je mali "pantheon" janjinskih svetaca. Stoga se i može zaključivati da je Sv. Juraj bila nekad temeljna crkva u janjinskom kraju jer se zadržao isti kult svetaca i nakon rušenja i nestanka te crkvice.

Ispred Sv. Trojstva dva su groba i nekoliko čempresa. Oltar joj je mramorni iz radionica Bilinić iz Splita. Stradala je u potresu 1979. Tad su se obrušili najviši i najteži oltarni blokovi po menzi i stubištu oltara. Nakon ne malo napora oltar sam uspio u cijelosti popraviti i zabatne dijelove bakrenim stegama učvrstiti. U crkvi se čuva lijepa barokna kropionica, koja je nekad resila staru župnu crkvu Sv. Vlaha. Imala sve što služi za sv. misu.

Crkva **Sv. Rok** sagrađena je "na Draču" od korčulanskog kamena 1936. zaslugom iseljenika - povratnika Jozu Kalafatovića pok. Nikole iz Janjine. Nastala je kao potreba obrane od kužne bolesti koja je harala 1836. Tad se puk zavjetovao podići crkvu u čast sv. Roku, branitelju od kužnih bolesti, kako to razabiremo iz kamenog natpisa iznad crkvenih vrata: "Godine 1836. za vrijeme kuge zavjetovjao se naši pradjedovi sagraditi crkvu sv. Roka. Zavjet izvršen u god. 1936." Jedan, dakle, dobri janjinski vjernik potaknuo je i financirao taj pothvat kako bi se izvršio zavjet koji je "visio" na savjesti svih janjinskih vjernika 100 godina. Neka ovakvog primjernog dobročinitelja Bog proslavi za navijek, a neka takvih i opet rodi Janjina!

Crkva ima lijepi kameni oltar od korčulanskog kamena, balatur i klupe. Tu bude i lijepa svečanost u čast sv. Roka, a što je potrebno za sv. misu, doneće se iz župne crkve.

Osim ovih aktualnih crkava u janjinskoj župi postoje i druge povijesne crkve, od kojih su najvažnije ona u Sućurju i ona u Sutvidu (i možda Sv. Ivan na Grudici, o kojem ništa ne znamo).

Za **Sv. Jurja** već smo rekli da je srušen 1778., najvjerojatnije od potresa i trošnosti. Te je iste godine u njoj vjenčan Miho Rabaza, iz čega se zaključuje da je to bila važna crkva. Ona se nalazila oko 600 m istočno od Popove Luke na neznatnom, ali veoma dominantnom brežuljku poviše antičkog puta koji dolazi s istoka i poviše onog puta koji dolazi iz Drača prema Popovoj Luci. U davna vremena, ako je to točno, prema pisanju don Marka Tabaina, ova crkva bila je središnja za Žuljanu, Sutvid, Trstenik itd. Zato se uz nju vežu tolike zgrade i zanimljivosti. Oko temelja nalaze se brojni starohrvatski grobovi sa svojim debelim kamenim pločama bez uresa.

Dimenzije te nestale crkve bile su neznatne (5,39x3,15, a širina joj je apside 1,97 i dubina 1,75) ali njezin ures nadmašuje sve što bi danas o njoj promislili i što je Janjina nekad posjedovala. Ona je imala apsidu, oltarnu pregradu u starohrvatskom pleteru iz X.-XI. st. Domaći sin Zvonimir Bjelovučić proveo je iskapanja u njezinim ruševinama i došao do njezina pločnika. Tako je pronašao mnogo pleternog kamenja, a trebalo bi

Predstavljamo naše župe

istraživanje i nastaviti. Jedan kamen s ove crkve bio je ugrađen u zid ispred Sv. Trojstva pa sam ga ispopao i prenio u župni lapidarij. Za staro zvono iz 1414., koje se čuvalo u Sv. Stjepanu, kako sam već napisao, nije sigurno da je bilo iz ove crkve, ali je to moguće. Crkva se spominje u darovnici Stjepana Prvovenčanog za samostan sv. Marije na Mljetu. Na ruševinama ove crkvice bio sam 1979. u povodu Branimirove godine održao svečanu "povijesnu" sv. misu 19. kolovoza. Sezona je bila na izmaku, ali tko je tamo tad bio, osjetio je izbliza prošlost koja još i danas strui i napaja hrvatska srca domoljubljem. Sjećam se riječi koje je tada izgovorio Mato Jasprica Đoko: "Više ovdje valja jedna sv. misa nego na drugom mjestu stotinu!"

Ovu crkvu spominje *Vizitacija* biskupa Ambrožija Gozze 1628. u Popovoj Luci i da ima: zvonik i zvono, tri slaba oltarnika, 2 svjećnjaka, misal, svećeničku opravu za misu itd. Vizitator je zapovjedio "da se u roku od 6 mjeseci učini nešto od ovoga što je odredio pod prijetnjom kazne interdikta: 3 oltarnika, 3 tjelesnika, rupčice, podnožje pred oltarom, stalak za misal, posvećeni kamen, kalež, ampulice za vino i vodu".

Istu crkvu, ali bez nekih detalja spominje u *Vizitaciji* i stonski biskup Frano Marija Sorgo 1773. i 1776.

Povijesna crkva **Sv. Vid** nalazi se na lokalitetu koji se po njoj zove Sutvid, s južne strane tamošnje Gradine. Ostaci se i danas mogu vidjeti ponad ceste zarasli šumom i njezine se dimenzije lako uočavaju. Crkvu spominje darovnica Stjepana Prvovenčanog 1222. mljetskom samostanu sv. Marije. Oko ove crkve prema zapadu steralo se veoma staro naselje, koje je stradalo od kuge 1772. Obitelji (Mratović) koje su nadživjele tu poharu preselile su se trajno u današnju Janjinu. Danas se opet na ostacima starog naselja zidaju nove nastambe.

Groblija

Kako smo već spomenuli, čitav janjinski kraj bio je tijekom prošlosti pogodan za stanovanje i život, pa se tu i umiralo i pokapalo. U mnogim gomilama su grobovi. Našlo se na mnogim mjestima i rimske grobove: oko Sv. Stjepana, na Grudici, uz put u Sreseru ... Starohrvatskih grobova ima na više mjesta, a najviše na Sućurju i uz Sv. Stjepana. Danas je zamjetljivo groblje uz župnu crkvu Sv. Vlaha, a ukopi se obavljaju u groblju sv. Stjepana i u groblju Male Gospe u Sreseru.

U apsidi Sv. Vlaha, osobito uz oltar sv. Antuna, i izvan same crkve, opaža se da ima više grobova a to isto potvrđuju i zapisi matične knjige umrlih. Sjeverozapadno od te iste župne crkve ograđeno je groblje sa sasvim ožbukanim grobovima (vjerojatno da ne raste trava i da, kako su grobovi u naselju, ne postanu izvor zaraze i bolesti). Na Dan mrtvih daje se odrješenje za mrtve na oba ta mjesta. Ovo groblje nekada je moralo biti veoma važno i jedino u upotrebi kad je običaj da se tu na Dan mrtvih drži sv. misa za pokojne, a tek sutradan na Groblju sv. Stjepana. Ovaj je lokalitet nekad bio izvan janjinskog naselja, uz put prema Sreseru, pa je on mogao imati neznatnu crkvicu i groblje.

Još starije od ovoga bilo je groblje na Sućurju uz starohrvatsku crkvu Sv. Jurja, kako je već rečeno. Tu su grobovi bili veoma brojni i pokazuju sve karakteristike prave nekropole. Grobne ploče odlikuju se jednostavnim plohama i svojom deblijinom većom od 40 cm. To su veliki kameni blokovi iz onih vremena kad je Sv. Juraj zbog svog dominantnog i prometnog položaja mogao objedinjavati područje janjinskog kraja od Sutvida i Popove Luke do Janjine i Zabreža (pa i od Žuljane do Trstenika). To potvrđuje i činjenica što je ta crkva stilski i likovno savršeno dotjerana, pa nije mogla biti lokalnog karaktera.

Današnje groblje uz Sv. Stjepana najviše je u upotrebi, i to za: Janjinu, Drače, Popovu Luku i Zabreže. Taj je grobljanski lokalitet izabran poradi važnih putova koji se tu sijeku, poradi rimske grobova koji su tu nađeni i zato što je taj lokalitet mogao biti središnjim, ako se uzme u obzir da je bilo i naselje u Motoružicama. Titular groblja je sv. Stjepan, a izabran je najvjerojatnije prema biblijskom opisu mučenja i smrti sv. Stjepana, koji, dok je zasipan kamenjem i dok umire, moli za neprijatelje i "vidi otvoreno nebo i Sina čovječjega gdje stoji s desna Bogu".

Druge važne groblje danas u uporabi je ono u Sreseru uz Malu Gospu. Namijenjeno je zaselcima Sreser i Dol (a nekad i za Jurkoviće, Perčeviće, Grbiće). Ono je tu radi praktičnih razloga, a inspirirano je prisutnošću rimske grobove od davnine. Ne treba prešutjeti ni činjenicu kako se može vidjeti i iz arhivskih dokumenata da

Ulomak starohrvatskoga pletera, X. - XI. st. iz crkve Sv. Jurja

je Sreser u prošlosti bio važan punkt (povremena kapetanija u Sreseru, biskupske službe u Sreseru). Blizina mora ovom groblju čini ne male teškoće jer se dogodi da plimne vode i s kopna i mora podigavši razinu dospiju i u poneke grobove, pa bi ih trebalo više zidati u vis. I ovo bi groblje trebalo razložno proširiti (prema zapadu).

V **Župni ured i bratovštine**

Već smo dali naslutiti da je župa Janjina utemeljena ili, bolje, obnovljena dolaskom Dubrovčana na poluotok Rat, i to krajem XIV. st. politički je kapetanija obuhvaćala i Crnu goru i Osobljavu te dijelove župne visoravni sve do Trpnja i Vrućice, ali župa je bila, kako smo već rekli, kao što je to i danas. Tu je, dakle, stanovao župnik. Od 1733. postoji popis svih župnika sastavljen na osnovi matičnih knjiga, koje također počinju 1733. Dosad su sveukupno bila 32 župnika. Pripovijeda se, naime, da se godinu dana prije bio okužio župnik pa se nakon tогa zaključilo da se ima spaliti i župni stan sa svime što je u njemu. Tako su izgorjele matične knjige i drugi vrijedni spisi.

Važna je činjenica za Janjinu da je dogradnjom Sv. Vlaha nakon 1628. ta crkva postala župnom, a ne više Sv. Stjepan. Stoga je zasigurno u blizini te nove crkve bio podignut i stan za župnika. To je najvjerojatnije ona kuća u kojoj su od 1960. do 1991. stanovale časne sestre. I njezine stilske karakteristike govore tome u prilog. Sadašnji župni stan sagrađen je 1866. po općim nacrtima koje je predlagala austrijska administracija. Ja sam ga djelomično obnovio i adaptirao, ali trebalo bi tu još raditi. Spomenimo i važnu činjenicu da je u Janjini bilo sjedište pelješkog dekanata do 1860. Još su uvijek, nažalost, mnogi važni spisi župnog ureda na tavanu župnog stana, bačeni tu nasumce u hrpu 1960. dok se bojio župni stan, pa bi trebalo sve vrijedno sortirati i sačuvati. Dok sam bio župnik, više sam puta to pokušao, ali zbog zauzetosti u tome nisam uspio.

Najstariji poznati župnici u Janjini jesu don Petar Pompela (1628.) i don Luka Pavić (1629.). Prvi se zahvalio na službi župnika. Zahtjev mu je prihvaćen, pa se sljedeće godine spominje župnik Luka Pavić. I on

Predstavljamo naše župe

se pojavio u biskupskoj palači pred biskupom i don Vinkom Jaspricom, pred đakonom Frančeškovićem, subđakonom i kancelarom Lukom Orhanovićem i, pavši na koljena, ponizno je molio razrješenje od službe. Ne znamo koji je bio povod tome ali je zanimljivo da se ovdje spominje svećenik Jasprica, zasigurno iz Janjine.

Ovih godina u Janjini je 80 kuća. Svaka od njih daje župniku prilog u vinu za njegovo uzdržavanje. Tako se za Božić po obitelji župniku daju "colaci" i *pe kamica* vina, a tako i za župne svečanosti u selu, pa na dan sv. Mihovila što je na Zaglavu. Za vjenčanje se također daju dva kolača, *pe kamica* i *farka* od žita i voće. Iz tog se vidi da je tadašnji Trstenik spadao pod župu Janjinu. I za Sv. Stjepana daje se godišnje jedna *farka* i jedan *star ulja*.

Kad je riječ o svećenicima, treba reći da ih je Janjina dala veliki broj: dva iz roda Pleho, zatim neki Jasprica pa opet od roda Pleho, zatim don Antun Dežulović, pisac, pa don Ivo Prodan, književnik, zastupnik, rodoljub, zatim don Antun Jasprica, pisac i pjesnik, don Jozo Prodan, don Frano Glavović, don Mato Ivanović, don Ivo Čučuković, don Niko Kalafatović i najmlađi od njih don Mato Kalafatović, rodoljub, pogubljen 1944. na Daksi.

Od župnika u Janjini samo će ukratko spomenuti don Iva Bogojevića, dekana (1830.-1860.), don Mata Augustinovića (oko 1720.), koji piše "Podkrijepljenje duše pristrašene u dohodu od smrti", 1735., "Zabava bogoljubna", 1738. (rukopisi u franjev. biblioteci u Dubrovniku). Treba reći da su se mnogi župnici tu veoma trudili u vjerskom, kulturnom pa i političkom polju na korist puku. Sjetimo se don Jura Depola u vrijeme gradnje župne crkve, pa don Marka Tabaina, graditelja glavnoga oltara u župnoj crkvi i utežitelja *Kronike*. Don Kosta Selak je obučen u svećeničko ruho dolazio pred cijevi talijanskog okupatora da spasi nedužne mladiće od sigurne smrti. Recimo usput da je župa Janjina po običajima od svih peljeških župa najsličnija župama na Korčuli. To je zato što su se tu od druge polovice prošlog stoljeća pa do naših dana izmijenili brojni svećenici rodom s otoka Korčule, koji su tu donosili ono što su od djetinjstva u sebi nosili. Tu treba uključiti i pisca ovih redaka.

Od bratovštine treba spomenuti onu sv. Stjepana iz 1635., koju je objelodanio Zvonimir Bjelovučić, te Gospu od Ruzarija. Obje te bratovštine bile su aktivne i pridonosile su razvitku bogoljubnosti, crkvenoj organiziranosti i drugoj radinosti u župi Janjini.

S

Neki statistički podaci

Veukupna janjinska župa nema više od 500 stanovnika, a nekad ih je bilo i do 1.000 pa i više ako se uzmu i svi zaselci. Prvi popis pučanstva obavio je janjinski župnik po nalogu dubrovačke vlade 1673. To je bilo ono teško vrijeme nakon potresa koji je razorio Dubrovnik 1667. pa je Vlada željela točno znati stanje pučanstva u Republici. Tadašnji rezultati daju ove podatke: Janjina 148, Popova Luka 79, Sutvid 19, Zabreže 18 i Sreser 140 - ukupno 404 stanovnika. Najbrojnije su obitelji: u Popovoj Luci Vuletić (2) s 14 članova, u Janjini Prišlić (5) s 18 članova i Jasprica (4) s 19 članova, u Sreseru Carević (3) s 12 članova i Batičić (3) s 13 članova. Obitelji, dakle nisu bile brojne jer nemaju u prosjeku ni 5 članova.

Statistika za 1773. za Janjinu glasi: stanovnika cijela župa ima 624 u 100 obitelji. Od tih je za ispunjed sposobno 509, a za pričest 457. Te podatke pruža *Acta visitationis* što ih je ostavio stonski biskup Frano Marija Sorgo pri posjetu Janjini 1773. Tada je on obišao župnu crkvu Sv. Vlaha, podijelio blagoslov, objavio oproste, izložio povod svoga dolaska i dao odrješenje za mrtve. Pregledao je glavni oltar, presv. sakramenat, svetohranište, sveto posuđe, krstionicu, oltare i sve što se u crkvi upotrebljava. Isto je učinio i u Sreseru. Spominje i Sv. Trojstvo u Popovoj Luci (je li pritom mislio zbog oltarne slike na Sv. Jurja?).

Godine 1776., dana 18. lipnja isti biskup opet posjećuje Janjinu. Posjetio je crkve: Sv. Vlaha, Malu Gospu u Sreseru, Sv. Jurja u Popovoj Luci i Sv. Stjepana prvomučenika. Tom zgodom on donosi podatak da je za isповijed sposobno 530 vjernika, a za pričest 466. U 100 obitelji živi tada 646 stanovnika.

Godine 1802. posjetio je Janjinu biskup Antun Dolci. Tad je bilo 748 stanovnika u 115 obitelji.

Godine 1805. opet je biskup posjetio Janjinu. Tada je bio župnik Niko Barbica. Biskup je došao pod baldakinom s brojnim pukom pred "velika vrata" (jesu li postojala još jedna manja vrata?) i pohvalio je pobožnost naroda i marljivost župnika. Posjetio je i crkve Sv. Stjepana i Malu Gospu i sve je pronašao čisto i pohvalno uredno. Tad je bio i u Popovoj Luci u Sv. Trojstvu, pa ovaj podatak govori da je ona već postojala.

Biskup je održao svečanu sv. krizmu, odriješio je i blagoslovio narod, njive i polja. Tad je za pričest bilo sposobno 686, za isповijed 710, sveukupno 748 stanovnika u 115 obitelji.

Statistika o brojnosti puka u Janjini i okolici izgleda ovako: 1880. u Janjini ima 659, u Popovoj Luci 188, a u Sreseru 230 stanovnika, 1890. u Janjini je 761, u Popovoj Luci 197, a u Sreseru 237 stanovnika, 1941. Janjina je na vrhuncu s 873, Popova Luka s 139 i Sreser sa 169 stanovnika. Samo 30 godina nakon toga Janjina ima 499, Popova Luka 73 i Sreser 113 stanovnika. Današnje je stanje još mnogo lošije. Kad se samo sjetim koliko sam ja u svojih 13 godina župnikovanja u toj župi imao sprovoda. Neka Bog dade da se sve to popravi i da jedna tako važna župa na Pelješcu kao što je Janjina opet pronađe samu sebe.

Namjere za budućnost

Janjina još uvijek kako-tako ostvaruje svoje vjerske i kulturne običaje, ali nije sigurno dokle će to tako ići. Kao što su lijepo crkvene svečanosti na Sv. Vlaha, Sv. Stjepana i u mnoge druge blagdane, tako bi trebalo biti i svake nedjelje. Nedjelja je zato da čitav vjerni puk prima pouku preko tekstova Sv. pisma. Kad čitamo kako su tu mnoge obitelji stare po 400 i više godina, pitamo se zašto danas da one izumru i nestanu s lica zemlje. S vanjskim neprijateljima znamo se boriti i pobijediti. Otkrijmo to u nama što treba svladati i pobijediti kako ne bismo bili pobijedeni od sebe samih!

U Janjini funkcioniра općina, obnovljena je zgrada osnovne škole i ambulanta; u svoje doba obnovio sam i crkvene zgrade. Ali što je to sve prema obnovi života u obiteljima kako bi se zaustavilo izumiranje i biološko propadanje naroda. Neka se mladići hitno ožene, neka djevojke ne bježe u gradove, otkuda nema povratka. Život je moguć i u Janjini.

Potrebno je usvajati pravi kršćanski identitet. Ne treba reći: mi smo najbolji, nitko nam nije ravan! Naprotiv, treba reći: ono što smo dosad učinili manjkavo je i nedovoljno. Bog od nas očekuje nešto više, bolje i savršenije, i to onda treba istražiti, učiniti i ostvariti!

U Janjini su nikli mnogi plemeniti muževi i žene, mnogi svećenici i znanstvenici koji su proslavili crkvu i domovinu. I opet treba da se to dogodi! Osnažimo jedinstvo i mir, požrtvovnost i velikodušnost, evanđeosku čistoću shvaćanja i prakse. Tako ćemo ući s perspektivom u treći milenij kršćanstva. Neka to za svakog vjernika i za čitavu župu izmole naši moćni zaštitnici Blažena Gospa u Sreseru, Sv. Stjepan prvomučenik i slavni zaštitnik župe sv. biskup Vlaho! "Ako Gospodin ne gradi kuću, uzalud zidaju graditelji; ako Gospodin ne čuva grada, uzalud bdiju stražari!"